

Malgot István:
A cigány hold / Sigøynermåne
Fordította: Horváti Eszter

2006 őszén jelent meg Norvégiában ez a figyelemre méltó kisregény. Hősnője egy meggyötört cigányasszony, aki költő barátjával beszélgetve és deszkalapokra festett képeivel emlékezik élete szörnyű meghurcoltatásaira. A deszkalapok képeskönyvként, vagy akár mozivászonnéként (nem véletlen, hogy a regény alapján film is készült) mutatják be élete éles jeleneteit. Különös dinamikát ad az elbeszélésnek ez a zuhatagként omló képzőn a dallamos, versjellegű szöveg mellett, amely tükörként mutat a történelemre. Az elbeszélésben három asszony összefonódó szenvedéstörténete bontakozik ki. Az ötvenhatos forradalom leverése után egy cellába kerül a fiatal, gyermekgyilkos cigánylány, egy roma énekesnő és a tanárnő, aki részt vett a forradalomban. Mímót, a még szinte gyerek cigánylányt, a besúgó szerepébe kényszerítik, hogy férközzön a tanítónő közelébe és információkat csaljon ki tőle. Az énekesnőnek is szabadságot ígérnek, ha hajlandó árulásra. A három nő kapcsolata, egymáshoz való viszonya tárul elénk a költői szöveg szövevénye által. Egymásra vetülnek a különféle megaláztatások; a „cigány lét” magyar társadalomba illeszkedés problémái, az ötvenhatos megtorlások eseményei és a női kiszolgáltatottság.

Malgot István (sz. 1941) szobrász, színházi rendező, író. Két éven át cigányszínházat vezetett. Ezalatt az idő alatt sikerült közelről megismernie a cigányság ellentmondásokról feszülő életét. A regényben sokszor említett „kettős ketrec fogságát” és annak bénító, kétségbeejtő hatását közelről élhette meg. A Hold színház szép reményekkel indult, rövid idő után elhalt, mert a társulat tagjai sorra házasulandó korbá léptek, és az oláh cigányok törvényei tiltják, hogy felnőtt, családos emberek olyan léha dolgokkal foglalkozzanak, mint a színház. Ezek a tapasztalatok biztosítják Malgot történetének hitelességét, annak ellenére, hogy női szerepbe bújik, ráadásul cigány nő szerepébe.

Szabó Magda: Az ajtó / Døren **Fordította Kemény Kari**

Végre a norvég közönség is olvashatja Szabó Magda csodálatos és megrázó regényét, *Az ajtó*-t, Kemény Kari fordításában. Bár nem ez az első Szabó Magda-fordítás norvég nyelvre – 1969-ben adták ki *Az Őzet (Rådyret)* – mégis mintha csak mostanra érett volna igazán meg a norvég közönség az író nő magával ragadó regényvilágára. Elragadtatott értékelésektől visszhangzottak a norvég sajtó irodalomrovatai, amikor 2006 őszén megjelent *Az ajtó*.

A történet bevallottan életrajzi ihletésű, az író nő saját maga és háztartási alkalmazottja közös történetét meséli el. Főhőse egy idős vidéki asszony, aki a szomszédos épület házfelügyelője, és aki e munkája mellett takarítást, és egyéb házimunkát vállal a környék lakóinál. A munka feltételeit és a fizetséget viszont ő maga szabja meg, nem a munkáltató. A hagyományos úr-cseléd téma így új fordulatot vesz és az alkalmazott kerül a mesélővé előlépett munkaadó - és így az olvasó – érdeklődésének középpontjába. Csaknem húsz évig szolgál az író nőnél és férjénél a kiszámíthatatlan, de nagyszerű Emerenc.

A két nő között érdekes, gyakran idegeket tépő, jelenetek játszódnak le. Az állandó huza-vonából rendszerint az öreg Emerenc lép ki győztesként, ellenfelét hol értetlen, hol hisztérikus, sértett állapotban hagyva. Ám az évek során egyre több titokba kap betekintést az író nő, s így lassan-lassan mégiscsak mély barátság bontakozik ki a történet két főszereplője között. Emerenc tigrisanyaként óvja titkait, annak ad csak belőlük, akit erre igazán méltónak talál. Az elbeszélő olvasója előtt sem oldja meg a csomót, nem oldja föl a szembeszökő zűrzavart, nem világítja meg a titkokat, csak akkor, amikor a környéken bonyodalom támad, amikor tragikus módon előtűnik a múlt.

Tar Károly: **Itt és ott**

Száznyolc vers, a szerző harminckilenc fénykép-felvételével díszítve
<http://mek.oszk.hu/05900/05941>

Verses kötet megjelenése ma már nem üzlet. Támogatás nélkül ez lehetetlen, illetve csak nagyon kis példányszámban lehetséges, ahogyan ezt az Ághegy Könyvek sorozata is próbálja, amikor a szerzők anyagi támogatásával jelenteti meg kö-

teteit. A pénztelen szerzők másik nagyszerű lehetősége: a Magyar Elektronikus Könyvtár, ahol immár hatezernél több, kötet olvasható.

Ki olvas ma már verset? A kérdésre jó feleletet ad a Magyar Elektronikus Könyvtár. Ugyanis, ha ebben az elszegényedő világban, amikor a kiadónak nem üzlet a verseskönyvek megjelentetése, és a szerzőnek nincs lehetősége, hogy magánkiadásban jelentesse kötetét, az olvasónak sincs pénze, arra hogy megvásárolja: a MEK-ről ingyenesen olvashatja.

A *Itt és ott* című, a szerző által készített borítóval és 39 fotójával maga szerkesztette kötetet, a MEK honlapjára felkerülése utáni hónapban, közel másfélszázan olvasták